
Fra: Söderbaum, Per Vilhelm [mailto:Ville.Soderbaum@samiskhs.no]

Sendt: 6. desember 2012 14:04

Til: Postmottak KD

Emne: Samisk høgskole - uttalelse om Butenschønrapport

Saksbehandler Inger Wætnes,

Vedlagt ligger Samisk høgskoles uttalelse till høringen om Butenschøn-utvalgets rapport "Langs lange spor". Over telefon fick vi fristen oppskjuten så att vi kunde skicka in vår uttalelse under denna vecka.

Uttalelsen som är bilagd är på nordsamiska. Samisk høgskole låter nu översätta dokumentet och skickar dokumentet i översatt version under veckan som kommer. Vi hoppas att detta är i ordning.

Dearvvuođaiquin,

Ville Söderbaum

Dutkanráđđeaddi / Research advisor

Sámi allaskuvla / Sámi University College

Hánnoluohkká 45

9520 Guovdageaidnu / Kautokeino

Norge / Norway

ville.soderbaum@samiskhs.no

+4778448476 bargu / work

+4747292695 mobiila / cell phone

Sámi allaskuvla

Sámi University College

Forsknings-og studieadministrasjon
Hánnoluohkká 45
9520 KAUTOKEINO

Deres dato: 24.08.2012
Deres ref: 09/4721

Vår dato: 29.11.2012
Vår ref: 2012/428

Ville Söderbaum
+47 78448476
ville.soderbaum@samiskhs.no

Det kongelige kunnskapsdepartement
Universitets- og høyskoleavdelingen
Ved Inger Wætnes

Sámi allaskuvlla gulaskuddancealkámuš Máhttodepartementii Butenschøn-raportii

Máhttodepartemeanta lea 2010 bidjan raportabarggu johtui sámi dutkama ja alit oahpu ektui. Raportta sáddejuvvui Máhttodepartementii 20.6.2012. Sámi allaskuvla lea čađahan gulaskuddama hui govdadit buot fágaovttadagain. Allaskuvlla stivra lea addán rektorii fápmudusa hábmet cealkámuša. Allaskuvla deattuha cealkámušastis raportta buriid beliid ja ávžžuhusaid, identifisere váilivuodaid ja buktá evttohusaid čuovvulahttimii. Kommentárat čuvvot raportta kapihttaliid, nu go gulaskuddanreivves bivdojuvvo. Čoahkkáigeasus oaidná makkár áššit leat buot deháleamos Sámi allaskuvllii.

Čoahkkáigeassu Sámi allaskuvlla cealkámušas

- Sámi allaskuvla doarju raportta ávžžuhusa dahkat allaskuvllii spiehkastaga NOKUT:a kvantitatiiva gáibádusain olahan dihtii dieđalaš allaskuvlla akrediterema Norgga vuogádagas. Sámi allaskuvla áigu čuovvulit dan ávžžuhusa ja bivdit gulahallančoahkkima departemeanttain farggamusat, ja evttoha ahte departemeanta gulahallá Sámi allaskuvllain maiddá sámi-/eamiálbmotunivertehta stáhtusa birra.
- Lávdegoddi lea ákkastallan ahte eamiálbmotunivertehtas livččii engelasgiella gulahallanreaidu, ja ahte dat livččii hástalan sámegeiela saji allaskuvllas (*Langs lange spor*, gč. LLS, s 30). Sámi allaskuvla deattuha ahte sámi oahput ja sámegeiel oahput fertejit leat univertehta váibmosis olahan dihtii eamiálbmotunivertehta stáhtusa. Eamiálbmogiid (sámiid) iežaset premissat galget leat vuodđu eamiálbmotunivertehta ceggemii, mii lea vuoigatvuohta deattuhuvvon gaskariikkalaš konvenšuvnnain.
- Sámi allaskuvla bivdá departemeantta hábmet raportta ávžžuhusaid ja evttohusaid čuovvulahttinplána. Erenoamážit lávdegotti árvalusat mat gusket rekrutteremii sihke oahpuide ja sámi dutkan- ja oahpahusbirrasiidna (LLS s 122) berrejit resulteret doaibmabijuide nu farga go vejolaš, daningo sámi akademiijas dáhpáhuvvá buolvvaid molsun ja vejolašvuodát sámi alitoahpu ja dutkama nannemii sáhttet gáržžiduvvot.
- Lávdegoddi čujuha gaskariikkalaš konvenšuvnnaide, maid gustojit sámi alitoahpu ja dutkama vejolašvuodaide, ee. Sámi allaskuvllas. Sámi allaskuvla váilla raporttas eambo čanastagaid

máilmmiviidosaš eamiálbmotperspektiivii ja -ovttasbargui, mii lea menddo hárvе ja oanehaččat čilgejuvvon.

- Raporta identifisere váilevašvuođa sámi dutkamis, namalassii ahte eai báljo gávdno kurssat doavttirgáddadásis mat leat sámegillii (LLS s 97). Oka lávki dán váilevašvuođa deavdit lea PhD-programma sámegillii, sámegiela ja girjjálašvuođa fágas, man Sámi allaskuvla lea ovddidan ja pláne sáddet NOKUT:a dohkkeheapmái 2013s.
- Systemáhtalaš dutkan sámi bajásgeassimis ja sámi oahpahasas, ja árbevirolaš máhtus berrešedje oazžut eambo fuopmášumi sihke raporttas ja departemeantta dásis. Sámi allaskuvlla sámi oahpaheaddjioahppu lea dohkkehuvvon Davviriikkaid ministariid dásis 2001s. Dát ovdamearka sáhtáši geavahuvvot internašunála oktavuodain, ee. Nordisk Råd dásis, mii lea gieskat bovden Davviriikkaid ságastallamii oahpaheaddjioahpuid birra.
- Sámi allaskuvla deattuha ahte lea stuorra dárbu systemáhtalaš dutkamii sámi bajásgeassimis ja sámi oahpahasas. Lea dárbu suokkardallat olles oahpahussuorggi mánáidgárddi rájes, vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllas gitta alitoahpahussii. Sámi oahpaheaddjioahpu ja dutkan dán birra ja dán várás ferte nannejuvvot dárbbalaš ruhtademiin ja organiseremiin.
- Mii guorrasit lávdegotti fuomášumiide ahte lea váttis oktiiheivehit sámi dutkama ja alit oahpahusa iešguđet ášahusain. Mii oaidnit ahte oktiiheivehanlávdegoddi man Butenschøn-lávdegoddi árvala ášahuvvot (LSS s 125: "Samordningsrådet for høyere utdanningsinstitusjoner med ansvar for samisk forskning og høyere utdanning") livččii ávkkálaš, jos dat fal šattašii duohta oktiiheiveheadjin iige duššefal ođđa hálddahaslaš dásis. Dákkár lávdegoddi berre leat davviriikkalaš, ja Sámi allaskuvlla oainnus dákkár ráđi jodiheapmi berrešii dalle biddjot Sámi allaskuvlii.
- Sámi allaskuvla doarju rapporta ávžžuhusa ahte Sámediggi bijašii johtui sámi dutkandieđáhusa válbmenbarggu.
- Sámi allaskuvla lea bargoveaga ja doaimma dáfus stuorámuš sámi máhtto- ja diehtoásahus miehta-Sámi perspektiivvas, Norggas ja Davviriikkain. Allaskuvlla miehta Sámi doaimma ja sámegiela geavaheapmi ášahusa buot doaimmain leat allaskuvlla iešvuođat, maid Norgga eiseválddit sáhttet reporteret máilmmiviidosaččat erenoamáš positiiva boadusin ja nannet viidáseappot.
- Sámegiela evttohusaid birra, gč. Kapihtal 6 oktavuodas.

"1 Konklusjon, anbefalinger og forslag til tiltak" (s 11-20)

Dán kapihttalii ii leat sierra kommentára.

"2 Mandat, sentrale spørsmål og utvalgets arbeid" (s 21-33)

Mandáhta mielde Sámi allaskuvlla ovdáneapmi dieđalaš allaskuvlan ja eamiálbmotuniversitehtan galggai árvoštallot. Lávdegoddi lea ákkastallan ahte eamiálbmotuniversitehta jurdagis lea ain ollu mii ii leat čielgaduuvvon, ja danne lávdegoddi ii čieknjut universitehta-áššái dađi eanet. Hástalussan Sámi allaskuvlla ovdáneamis eamiálbmotuniversitehtan namuhuvvo engelasgiella: "Et internasjonalt rekrutteringsgrunnlag til utdanning og spesielt til forskning vil kunne utfordre Samisk høgskoles oppgave som et ankerfeste for samisk språkutvikling" (LLS s. 30). Sámi allaskuvla ii oainne vuodá bidjat engelasgiela ja sámegiella nu čielgasit vuostálaga. Sámi allaskuvla lea guovddáš ja dehálaš ášahus sihke sámegiela ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotdoaimmaid dáfus. Sámi allaskuvla lea iežas Strategijaplánain áiggiid čađa deattuhan ahte dát doaimmaprofiila lea allaskuvlla geađgejuolgi ja dat doalahuvvo maiddái boahteáiggis. Eambo mearkašumit dan áššis leat vuollelis kapihttalis 8.

"3 Nærmere om internasjonale forpliktelser" (s 34-49)

Norgga vuodđolágas čuožžu: "Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv." Dálá kvantitatiivalaš gáibádusat studeantaloguid hárrái galget leat govttolaččat sámi álbmoga guovdu, namalassii nu ahte kvantitatiivalaš mihttomearit vihkkedalloyuvvojit sámi konteavstta ektui eaige olles Norgga ektui, mii lea riikkaidgaskasaš lánkaortnegiid ii-vealaheami prinsihpaid mielde.

Butenschøn-lávdegoddi doarju Sámi allaskuvlla vejolaš ovdáneami dieđalaš allaskuvlan. NOKUT čavgii akrediterengáibádusaid 2010:s. Máhttodepartemeanta celkkii dalle ahte ođđa kvantitatiiva gáibádusat dáidet šaddat hástalusán sámegeiel gelbbolašvuoda huksemii go rekrutterenpotensiála doavttergrádaohppui sámi dutkamis lea hui ráddjejuvvo, ja dānu Sámi allaskuvla ii soaitte olahit našunála dāsi kvantitatiiva gáibádusaid (*"detta krav kan ge særskilda utmaningar till Samisk högskola då dess verksamhet är avhängig av att det kan rekryteras personal och doktorgradskandidater med samisk språkkompetanse"*, LLS s 43). Departemeanta signaliserii dalle ahte lea vejolaš dahkat erenoamáš heivehemiid sihkkarastin dihtii allaskuvlii buori ovdáneami.

NOKUT:a kvantitatiiva gáibádusaid ektui jearrá Butenschøn-lávdegoddi viidáseappot: "Kan det då anses att ett avvik från föreskriftens kvantitativa krav är legitimt i förhållande till resonabla och objektiva kriterier?" (LLS s 47). Positiiva vástádusas čujuhuvvo Stjernø-lávdegoddi árvvoštallamii guorahallamis NOU 2008:3, mas boahťá ovdan ahte kvantitehtalaš gáibádusat "bygger [...] på en uppfattning om vad som varit lämpligt för majoritetsbefolkningen i stort för att avgränsa möjligheten att ge doktorgradsutbildningar vid för många orter" (LLS s 47). Butenschøn-lávdegoddi árvvoštallá dasto govttolažžan spiehkastit kvantitatiiva gáibádusain mat NOKUT lea bidjan Norgga dieđalaš allaskuvllaide (LLS s 48).

Kvantitehta lassáneapmi sáhtťá mielddisbuktit kvalitehta lassáneami, muhto kvalitehta sáhtťá maid leat sajis vaikko kvantitehta lea relatiiva unni. Loguid dulkomis sáhtťá maid doallat ovdan ahte Sámi allaskuvllas lea Davviriikkaid stuorámus sámegeiel akademalaš fágabiras ee. sámegeiela fágas. Sámi allaskuvla doarju lávdegoddi ávžžuhusa spiehkastit NOKUT:a kvantitatiiva gáibádusain. Eambo dan birra kapihttalas 8 vuolábealde.

"4 Beskrivelse av samisk forskning og høyere utdanning" (s 50-80)

Dutkan buvtta ođđa dieđu. Dutkan sámegeillii mielddisbukťá ahte sámegeiel doahpagat bohtet atnui ođđa oktavuodain ja ahte ođđa doahpagat hutkojuvvojit ja fievrividuvvojit sihke dutkanmáilbmái ja beaivválaš giellageavaheapmái. Dat lea riggodahkan sihke Sápmai ja maiddái stuoraservodahkii. Dutkan mii čađahuvvo sámegeillii bukťá oidnosii eará epistemologijja go dutkan mii čađahuvvo eará gillii. Dát guoská humaniorafágaide, servodatdieđafágaide ja maiddái luonddudieđafágaide. Lea danin dehálaš ahte dutkanproseassa – empiriija čohkkema rájes gitta loahppabohtosiid buvttadeami rádjái – doaimmahuvvo sámegeillii.

"Sámi dutkan"-doahpagis raporttas lea oalle govda mearkkašumi (LLS s 27). Dát lea buorre pragmatálaš vuohki. Seammas lea dehálaš muitit ahte sámi oahput ja dutkamušat mat čađahuvvojit sámegeillii sáhttet kvalitatiivalaččat spiehkastit sámi oahpuin ja dutkamušain mat čađahuvvojit dáro- dehe eará gillii, ja ahte sámegeielaid geavaheapmi sámi dutkamis ja oahpahas lea erenoamáš dehálaš doaibma sámi servodagas.

Sámi allaskuvla deattuha ahte sámi oahpaheaddjioahppu, mas oahpahas lea sámegeillii buot fágain, lea earálágan go sámi oahpaheaddjioahppu mas oahpahas lea dárogillii eanaš fágain ja sámegeillii muhtun fágas. NOU čielggadeapmi *Samisk lærerutdanning* deattuha dan: "[E]tt av de aller viktigste tiltakene i en storstilt nasjonal innsats for å berge og revitaliere samisk språk og kulturtradisjon [...] forutsetter en lærerutdanning der det

samiske språket er en viktig del av selve utdanningen. Utvalget ser det slik at samisk lærerutdanning – så langt det overhodet er mulig – må foregå på samisk” (NOU 2000:3, s 10).

Sámegiela geavaheapmi ii dáhkkít fága sisdoalu automáhtalaččat sámí sisdoallun. Sámí sisdoallu ferte dihtomielalaččat huksejuvvot oahpahussii plánenmuttus ja ee. dutkama bokte (*forskningsbasert undervisning*). Sámí allaskuvla lea ovddidan oahpahus- ja dutkanmodealla mas sámegiella ja sámí sisdoallu leat guovddážiis. Mii oaidnit dárbbu ahte maiddá i julev- ja lullisámegiela guovlluin oahpaheaddjioahpu fága ovddiduvvo Sámí allaskuvlla modealla mielde, ja oaivvildit ahte dása berre bidjat dárbbášlaš resurssaid.

Oahpaheaddjioahput, sihke mánáidgárddeoahpaheaddjioahppu ja dábálašoahpaheaddjioahppu, leat dehálaš gaskaoamit suddjet, nannet ja ovddidit sámegielaid árvvu ja geavaheami. Dát gusto maiddá eará fágaoahpuide dego omd. duodjeohppu ja dulkaohppu. Duodji lea Sámí allaskuvllas ee. oahpaheaddjiskuvlema oassin, allaskuvllas leat professor duodjefágas ja duodjedutkan. Duodji ja eará realfágat - nu go ee. matematihkka sámegillii, boazodoallu - livčče galgan raporttas čielggaduvvot. Realfágat leat dehálaččat ee. sámí oahpaheaddjioahpus. Dain fágain leat stuorra dutkandárbbut.

Sámí allaskuvla váillaha raporttas maiddá fuomášumi Sámí lohanguovddáži (*nasjonalt Senter for samisk i opplæringa*), mii bagadallá Norgga oahpahusvuogádaga (*opplæringsystemet*) ee. mánáidgárddiid, mánáid-, nuoraid- ja joatkkaskuvllaid buoridit sámegiela oahpaha kvalitehta, sisdoalu ja loktet gelbbolašvuoda fágadaktihkas. Lohanguovddáš doaimmaha bagadallama davvi-, julev- ja máttasámegielaid guovlluin, ja danin berre nannejuvvot.

“5 Sentrale samiske forskningstemaer og videre behov for samisk forskning” (s 81-91)

Butenschøn-lávdegoddi lea juohkán iežas čilgehusa dutkama birra ovcci kapihttalii fáttáid ja surggiid mielde. Lávdegoddi deattuha, ahte buot dutkan vuodđuda maiddá buori statistihkalaš dieđuide, mat gusket sámeservodahkii, dan servodatlaš diliide, demografijai ja veahkadatovdáneapmái. Sámí allaskuvla doarju dákkár viiddis áddejumi sámí dutkamis. Álbmoga dili girjávuhtii ii váikkut dieđus duššefal olmmošlohku, muhto baicca eallineavttuid variašuvdna.

Go lávdegoddi kapihttalis 5.2 guorahallá, mainna lágiin sámevuohta, skulvenvejolašvuodát, bargomárkan ja bargovejolašvuodát váikkuhit olbmuid ássanbáikki välljemiidda, de fertešii namuhit maiddá mánáid ja nuoraid eallineavttuid ja buresbirgejumi. Vánhemiid ássanbáikki välljemiidda váikkuhit maiddá mánáidgárde- ja vuodđoskuvlafálaldagat. Danne dárbbášuvvo dutkan, mii guoská mánáid ja nuoraid bajásšaddan-, oahppo- ja skuvladiliide, ja maid vuolggasadjin berre leat eamiálbmotrivttiid ollašuvvan.

Sámí allaskuvlla mielas lea dárbu suokkardallat olles oahpahussuorggi mánáidgárddi rájes, vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllas gitta alitoahpahussii. Sámí oahpaheaddjiprográmmas leat stuorra dárbbut dutkamušaide. Sámí oahpaheaddjioahppu doarju sámí servodagaid huksema ja nanne kultuvrralaš mánggabealatvuoda Davviriikkain. Manjemus jagiid leat eanet ja eanet sámegillii oahppan oahpaheaddjit boahán sámí suohkaniidda, muhto fágaoahppan oahpaheddjiide lea ain stuorra dárbu, nugo raporta ge deattuha. Allaskuvlla sámí oahpaheaddjioahppu lea dohkkehuvvon Ruotas ja Suomas sierra šiehtadusa bokte ministariid dásis 2001s. Dát davviriikkalaš ovttasbargu sáhtášii čalmustahttot buorebut Norgga riikkaidgaskasaš oktavuodain, omd. Nordisk Råd dásis.

Vuodđooahpu kvalitehta bidjá vuodu olles servodaga ovdáneapmái. Nana fágaoahppu sámegiela, nana máhttu ja ipmárdus sámí áššiin vuodđooahpu rájes lea eaktu sámí dutkama ja alitoahpaha lihkestuvvamii boahhteáiggis.

Kapihttalís 5.3 namuhuvvojít sámegeielaid, njálm málaš árbevieruid ja girjjálašvuođa dutkandárbbut. Sáhtášii lasihit diehtodárbbuid mánáid- ja nuoraid sámegeiela oahppamis, sámegeiela ja sámegeielat oahpahusa dutkama ja mánggagielatvuođa dutkama. Vaikko dán oasis máinnašuvvoge, ahte sámi girjjálašvuođadutkan lea globála eamiálbmotkonteavsttas njunnošis, de duohtadilis leat stuorra hástalusat rekruteret sámegeielat master- ja doavttirgádstudeanttaid dán suorgái. Dárbbášuvvojít doarjjaortnegat ja nammejáhkkii ásahuvvon dutkandoarjja, mii ovddida dán suorggi.

Kapihttalís 5.4 guorahallojuvvo dearvvašvuohta, dearvvašvuođabálvalusat ja eallindilit, ja Sámi allaskuvla doarju lávdegotti analysa ahte dáinge surggiin dárbbášuvvo čiekŋalit dutkandiehtu, mii váikkuha oahpahussii ja bálvalusaide. Sámegeielat bálvalusaide fáldadagat dearvvašvuođasuorggis leat váilevaččat. Dán suorggis dárbbášuvvoge dutkan, mii čalmustahtá buorebut dáid dárbbuid ja ovdánahttinvejolašvuođaid.

Kultur- ja servodathistorjá (kap 5.5) lea fágaidrasttídeaddji suorgi, mii guoská uhcit eanet buot dutkamušaide. Almmá vuđolaš dieđuid haga, mat gusket sámeservodaga doložii ja dálážii, eat sáhte einnostit mii lea vuordimis boahhttevuođas. Lávdegoddi oaiuvvilda, ahte dárbbášuvvo dutkan, mii guorahallá sámiid materiálalaš ja kultuvrralaš birgejumi ja eallineavttuid davviguovlluin ja árbevirolaš dieđu mearkkašumi sápmelaš ealáhusaide. Lávdegotti mielas lea erenomáš dárbu guorahallat modearna sámi ásahusaide ceggema mearkkašumi sámi servodahkkii ja viidábut riikkaidgaskasaččat. Sámi allaskuvla doarju dán jurddašuvvogi.

Lávdegoddi deattuha (kapihttalís 5.6) man dehálaš lea dutkat politihka ja váldegaskavuođaid mearkkašumi sámeservodahkkii ja nuppe dáfus daid váikkuhusaide eará politihkalaš proseassaide. Dán olis sáhtášii maiddá loktet oidnosii gielladutkama ja giellaovddideami, maid duogážis váikkuhit politihkalaš proseassat ja eamiálbmot- ja unnitlogurievttit.

Kapihttalís 5.7 boahotá ovdan ahte lávdegoddi mielas lea dehálaš dutkat maiddá sámequovlluid máttasiiid, máttasámiid eallineavttuid, servodaga ja kultuvrra, dasgo dat leat unnán dutkojuvvon. Sivvan dasa dáidá leat ahte Norgga dutkit leat 1800-jagiid loahpa rájis navdán ahte máttasámit leat gieskat ásaiduvvan dieid guovlluide ja eanas historjádutkamiid ulbmilin lea leamaš duođastit dan. Maiddá mángga eará sámequovlluid sámiid kultuvrra ja eallin leat báhcán oaidnemeahttumín ja čihkosii. Sámi allaskuvla lea ovttaoavivilis lávdegottiin, ahte dárbbášuvvo dutkamiidda vuodđuduvvon diehtu.

Kapihttalís 5.8 suokkardallo mainna lágiin dálá nuppástusat riikkaidgaskasaš geopolitihkas ja nanosmuvvan beroštumit ávkástallat davviguovlluid energiija ja resurssaid, váikkuhit davviguovlluid eamiálbmogiidda. Lea dehálaš dutkat resursa- ja vuoigatvuođagažaldagaid ja mainna lágiin dat čuhcet sámeservodaga ja kultuvrra ovdáneapmái. Vaikko lávdegoddi deattuhage, ahte lea dehálaš dokumenteret ja čađahit komparatiivvalaš dutkamiid, de berrešii vel eambo deattuhit dan, ahte buot dáin surggiin berre ovddiduvvot dutkan, mii lea riikkaid- ja eamiálbmogiidgaskasaš.

Dárbbášuvvo eanet dutkan mii čilgešii dálkkádatnuppástusaid váikkuhusaide ealáhusaide, elliide ja olbmuide (kap. 5.9). Árbevirolaš dieđu dokumenteren ja dutkan lea dehálaš kultuvrra seailuheamis ja bistevaš ovdáneamis. Dás berre deattuhit, mainna lágiin sámegeiela dutkan lea guovddážis dán suorggis, dasgo kultuvrralaš diehtu ja máhttu fievrriduvvo gielain sohka buolvvas nubbái.

Lávdegoddi lea suokkardan riektévuoigatvuođaid váikkuhusaid ja mearkkašumi sámiid diliide servodaga sierra surggiin (kap. 5.10). Oktan dutkansuorgin berre lasihit sámiid iešmearridanvuoigatvuođa dutkama oahpahus- ja skuvlensuorggis.

Nu mo lávdegoddi kapihttala loahpas čállá (kap 5.12), de ii berre ásahtit dáid sierra surggiid mange vuoruhantnegii, muhto lea baicce dárbu fágaidrasttideaddji ovttasbargui, mas erenoamážit humanisttalaš ja servodatdieđalaš dutkamiin livččii addámuš ja diehtovuodu ovdánahttinmunnii eará dutkansurggiide. Maiddái sáme- ja eamiálbmotperspektiiva eaktudat fágaidrasttideaddji ja mánggafágalaš dutkamiid. Sámi allaskuvla lea ovttaoaviliv lávdegottiin, ahte dákkár dutkamiidda dárbbášuvvo Norgga dutkanráđi doarjja ja ahte dat čállo oidnosii sierra dutkanprográmmaide, iige duššefal sámi dutkanprográmmii.

“6 Styrking av samiske språk” (s 92-102)

Butenschøn-lávdegotti raporta addá buori vuodu boahhteáiggi bargui sámegillii ja sámegielaiguin. Raportta guđat kapihttalii leat anjke čuovvovaš kommentárat:

Sámegielat leat historjjálaš sivaidd geažil oalle iešguđet dilis. Dan ferte váldit vuhtii earenoamážit oahpahusas buot dásiin. Berre maid doalahit čielggasin mii lea giellaohpaheapmi, giellageavahus ja mii fas gielladikšun.

Dutki sadji giellaovddidanbargguin lea earenoamáš dehálaš. Dutkit gártet dávjá vuosttamuzžan čilget ođđa fenomenaid servodaga iežas gillii ja bidjat ođđa doahpagaidda namahusaid. Giela geavahus oahpaheamis lea maid vuodđoášši. Ii sáhte vuordit ahte olbmot geat leat oahpahuvon dárogillii dahje eangalagillii, galget sáhttit oahpahit sámegillii. Sii geat leat lohkan sámegiela universitehtain leat šaddan gillát das ahte oahpaheapmi ii leat leamaš sámegillii. Vuodđoskuvlla oahpaheaddjit fertetit oahpahuvo sámegillii. Álaheaju oahpaheaddjioahpahusas ii lean vejolaš dan dahkat. Dat lea oktan sivan manne Sámi allaskuvla fertii ásahtuvot sierra ásahtussan.

Mii doarjut lávdegotti oainnu das ahte dutkan, oahpahus ja hálddahus gullet oktii. Sámi hálddahusgiela ovddideapmái eai leat sámegielat konsuleanttat doarvái jos. Lea dehálaš ahte gávdnojit sámegielat birrasat, gos giella lea anus juohke domeanas. Sámi allaskuvla mánga logijagiid čađa geavahan sámegiela hálddahusgiellan buot dásiin doaimmas ja ovddidan máhtu sámegielas hálddahusgiellan. Dát máhttu geavahuvo ásahtusa siskkoabealde, muhto maiddái gulahallanreaidun eará ásahtusaiguin main lea sámegiella hálddahuslaš giellan (Sámediggi, sámi giellaguovddážit jna.). Dán máhtus lea potenciála oahppofálaldaga hábmemii, mii lea jerrojuvvo erenoamážit sámi hálddašanguovlluin. Máhtodepartemeanta sáhtta dán potenciála geavahit ja insentiivaid bokte doarjut oahppofálaldagaidda ovddideami sámegielas hálddahuslaš gaskaoapmin. Sámi allaskuvlla reporterengáibáduusat ruhtadaneiseválddiide miellidiskadet jorgalandárbbuid ja resursageavaheami. Jus sámegiela geavaheapmi ja ovddideapmi hálddahusgiellan galgá ovdánit, de berre ruđalaččat doarjut guovtti- ja mánggagielat ásahtusaid, nugo Sámi allaskuvlla.

Dutkanbagadallan sámegillii lea guovddáš ášši. Sámi allaskuvllas lea bagadallan sámegillii ja maiddái doavttirgrádkurssat leat dollojuvvo sámegilli ovttasbarggus Oulu Universiteahta Giellagas-instituhtain. Sámegielat bagadallit váilot mángga suorggis mii dahká váttisin čállit nákkosgirjjiid sámegillii. Sámi allaskuvlla stipendiáhtain šaddet mángasat čállit eará gillii go sámegillii dan mielde guđe universitehtii sii gullet. Dárbbášuvvošedje sámegielat doaktárat mángga suorggis geain livččii gelbbolašvuoha bagadallat master ja doavttirgrádstudeanttaid.

Lávdegoddi govvida terminologijabargguidd oalle seadđasit. Sámi akademiija lea ollen olu surggiin mihá dobbelii go duššefal “vuodđodássi” (“det mest elementære nivå”) man lávdegoddi čilge nu ahte galggašii mahká geahčadit vuodđodoahpagaidda iešguđet fágas ja ohcat vástideaddji doahpagaidda dahje evttohit ođđa tearpmaid sámegillii (består ”å ta for seg de grunnleggende begreper i de enkelte fagene og forsøke å finne deres tilsvarende på samisk eller foreslå nye termer på samisk”). Sámi allaskuvllas oahpahuvo sámegillii ja ollu dutkanbarggut čállojuvvojit

sámegillii. Ollu oahpaheaddjit, hálddabus bargit, politihkkarat ja journalisttat máhttet čilget áššiid dárkilit sámegillii. Sámegiella lea joavdan oalle guhkás dieđalaš giellan, mainna leat čállojuvvon mánnga duhát siiddu alladásat dieđalaš dutkamušat mánngga suorggis. Sámegiella čálalaš giellan lea ain huksejuvvome. Dat máksá ahte mánngasiidda ii leat nu álki jurddašit sámegillii go čállet sámegillii. Boađusin leat dávjá teavsttat, mat leat báinnahallan eanetlogugielaid syntáksii ja dadjanvugiide.

Teknologiija ja mašiidnajorgaleapmi sáhtta leat veahkkin giellaoahpahasas, ii ge fal dađi eambo. Daid ii galgga govvidit guovddáš oassin dutkiid oahpaheamis, áigečállagiid doaimmaheamis ii ge ollenge fágagiela ovddidanbargguin. Stávenprográmmat merkejit dábálaččat duššefal makkár sátnehámit gielas gávdnojit ja mo dat čállojuvvojit. Jorgalanprográmmat leat dábálaččat váilevaččat aiddo syntávssa ja fraseologiija dáfus, ja mašiidnajorgalusat dárogielas sámegillii lasihit dakkár čállošiid logu, mat eai leat huksejuvvon sámegiela iežas vuoddu ala. Dat mii nanne sámegiela ja dan geavahusa, leat ortnegat mat dorjot teavsttaid buvttadeami njuolga sámegillii.

Lávdegoddi evttohus, ahte 5 jagi guhkkosaš oahpaheaddjioahpus galgá sámegiela oassi sámegiela várás (kap. 6.3.1.), ii oro dohkálaš. Olles oahpahas ferte leat sámegillii jos oahpaheaddjit galget nagadit doaimmat nu go vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla oahppoplánat gáibidit. Sámegiela geavahus lea juo unnán mánngga fágas. Oahpaheaddjistudeanttat *fertejít* oahpahuuvot sámegillii mo sii galget oahpahit ohppiideaset sámegillii.

Lávdegoddi ávžžuha masteroahpahasas ásaheami sámegiela amas giellan (“mastergradsprogram i samisk som fremmedspråk”) Romsii. Sámi allaskuvlla mielas dat lea oalle eahpečielggas. Jos leaš gažaldat oahpahit kandidáhtaid mat galget earenoamáš dieđuid oážžut sámegiela oahpahasas amasgiellan, de dieđus dat heivešii. Muhto jos áigot ráhkadit juogalágán “*light*”-variántta sámegiela masteroahpus, de dat lea eahpidahtti áigumuš. Masteroahpus galgá vassis giellamáhttodási, kvaliteahhtagáibádusaid mielde mat muđui adnojuvvojit vuodđun alit oahpahasas. Sámi allaskuvla oaivvilda ahte berre leat govddit ságastallan sámegiela fágabirrasis Norggas ja Davviriikkain sámegiela birra amasgiellan. Dán ságastallamii lea Sámi allaskuvla guovddáš oassebealli, daningo Sámi allaskuvllas lea nana gelbbolašvuolta sámegiela amasgiellan ja nubbin giellan.

Almmuhangeainnut leat guovddáš gaskoamit sámegiela ovddideapmái. Sámi dieđalaš áigečállaga (SDÁ) doaimma berrešii ovddidit ja nannet resurssaid bokte nu ahte eanet fágaid barggut almmuhivčče dan bokte. Ferte muitit ahte artihkkaliid buvttadeapmi sámegillii lea ásaheami vuoruhemiid boađus.

Sámi allaskuvla doarju daid doaimmabijuid maid lávdegoddi lea evttohan sámegiela nannema várás:

- Ásahuvo fágalaš ortnet mii árvvoštallá NOKUTa sámegiela doavttirgráda oahpahasaid guoski kvantiteahhtagáibádusaid. Lea dehálaš ahte Sámi allaskuvla oážžu dalánaga vuoigatvuodá ásaheami doavttirgrádaoahpu ja ahte dálá kvantitatiivalaš gáibádusat studeantaloguid hárrái galget leat govttolaččat sámi álbmoga guovdu, namalassii nu ahte kvantitatiivalaš mihttomearit vihkkedaljojuvvojit sámi konteavstta ektui eaige olles Norgga ektui, mii lea riikkaidgaskasaš lánkaortnegiid ii-vealaheami prinsihpaid mielde. Dálá allaskuvla- ja universitehtalágas čuožžu ahte allaskuvllain ja universitehtain lea geatnegasvuolta fuolahit ja ovdánahttit dárogiela fágagiellan. (“Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk”, § 1-7) Lágas orru diekko leamen váili sámegiela ektui.
- Sámi allaskuvla ásaheami sámegiela doavttirgráda oahpahasas sámi gielain. Sámi allaskuvla joatká barggus hukset eará sámegiela oahpahasaid eará fágasurggiin main allaskuvllas leat juo dutkammat vuodđun ovdalaččas.
- Dollojuvvojit vassis vuoro mielde dutkanbeaivvit sámegillii.
- Máhttu ja gelbbolašvuolta mii gávdno giella- ja kulturguovddážiin adnojuvvošii buorin, ea.ea. giellakurssaide. Diet lea dieđus eanas ásaheami iežas vuoruhemiid duohken. Berre árvvoštallat dárkilit

- ovdamearkka dihte giella- ja kulturguovddáziid dálá ruhtadilis vejolaš čađahit buot daid giellagáhttendoaimmaid, mat daid bargoviidodahkii gullet.
- Sámi allaskuvlla 5-jagi giellaprográmmii rávis olbmuid várás geat eai máhte sámegiela, sihkkarastojuvvo guhkesáigásaš ja bistevaš ruhtadeapmi mii árvvoštallojuvvo logi jagi geažes.
 - Ásahuvvo doarjjaortnet lassioahpuid várás ja ásahuvvojit ortnegat nu ahte fágabargit ja hálddahušbargit sáhttet oahppat sámegielaid (doarvái geavatlaš oahpahuš sámegielain sihke álgodásis ja joatkkadásiin).
 - Ásahuvvo bistevaš konferánsaráidu sámegiela várás oktasašbargodoaimman universiteahtaid, allaskuvllaid ja eará máhttoásahusaid gaska «Sámegiela ja sámi girjjálašvuođa symposia» málle mielde.
 - *Sámi dieđalaš áigečállagii* sihkkarastojuvvo guhkesáigásaš ja bistevaš ruhtadeapmi mii árvvoštallojuvvo logi jagi geažes.
 - Láhččojuvvo mentor-ortnet/oahppu dakkár dutkiid várás geat máhttet sámegiela, muhto dárbašit loktet giellamáhtuset dieđalaš almmuheami várás. Čállinseminárat ja mentor-ortnegat eai goit sáhte deavdit systemáhtalaš giellaoahppama man bokte sámegiela dutkiid lohku lassána. Ovdasvástádus ferte leat ásašusain.
 - Studerenloanaid sihkkunortnet viiddiduvvo nu ahte fáttmasta maiddái studeanttaid geat leat ollašuttán 30-lohkančuoggásaš oahpuid sámegielas.
 - Sámegiela studeanttaid sisaváldinearit alit ohppuide árvvoštallojuvvo.
 - Sámi gielladišunprográmma. Sámegiela fágagiela ovddidanbargu, gulahallanbargu ja soabadanbargu ja dieđalaš tearpmad ovddidanbargu nannejuvvo. Ásahuvvojit bargoneavvut tearbmaregistrerema ja tearbmaovdanbuktima várás. Teorehtalaš vuođđu ráhkaduvvo gos lullisámegiella, julevsámegiella ja davvisámegiella gehččojuvvojit ovttas. Dákkár bargu dahkko ovttas fágalaš birraiiguin Suomas ja Ruotas ja Sámedikkiiguin nu ahte sámi ollisvuohta váldojuvvo vuhtii. Sámi allaskuvla lea juo ohcan dutkanruđaid dákkár bargui ja váldá áinnas badjel lasas dán barggu jođiheami. Sámi allaskuvla ávžžuha departemeantta álggahit gulahallama Suoma ja Ruota oahpahuševálddiiguin ovttasbarggu ja synergiija huksema birra sámegiela dikšumis ja ovddideamis.

”7 Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning” (s 103-110)

Nu go lávdegoddi ieš čilge, de lea rekrutteren oalle váttis ášši go eai dáidde leat eambbo go 50-100 geat sáhttet álgit lohkat sámegiela alit dásis. Ja daidda lea servodagas dárba maiddái eará fágain go giellabargguin ja -dutkanis. Rekrutterema hárrái ferte leat realisttalaš go loguid árvvoštallá.

Lávdegoddi lea váldán vuhtii buot vejolaš sámegielaigiid, muhto ii-sámegielaigat – sápmelaččat dahje earát – eai váldo vuhtii dan viidodagas mii livččii vejolaš. Siiddus 106 gal muitaluvvo ná: “Når det gjelder språklige kvalifiseringstiltak, viser utvalget til gode erfaringer med språkbud i sørsamisk og med studietilbudet nordsamisk som fremmedspråk ved Universitetet i Tromsø.” Lea hui buorre, jus gávdnojit buorit giellalávgunvásušasat, muhto dađe bahábut dain geat dieid oahpuid leat ollašuttán, lea hui guhkes mátki alit oahpuid ja dutkamii.

Lávdegoddi uhcáša potentiála studeanttaid meari ja veardida váldoservodahkii: “Til sammenlikning er det vel i Norge i dag anslagsvis mellom 25 og 30 000 studenter med studiekompetanse som kan søke seg inn på hvilken som helst høyskole eller universitet” (LLS s 104). Dákkár dilli sáhtášii baicce dulkojuvvot resursan: Norggas, Suomas ja Ruotas leat nappo jahkásaččat várra badjel 100 000 studeantaávdnasa geain omd. okta promille (olles 100 olbmo) soahtášedje beroštit sámiide guoskevaš oahpuin, jus fal dieđášedje dakkár vejolašvuođaid birra. Oulu universitehta lea juo čilgehusas namuhuvvon buorin ovdamearkan, doppe buotlágan olbmot háliidit ja maiddái sáhttet oahppat sámegiela álggu rájes ja manjelis bargat dan ovdii mángga láhkai.

Nu mo lávdegoddi siiddus 110 deattuha, sámedutkanásahusat eai galggaše unniduvvot gostege dainnago min diehtagat dárbbášit mánggabealatvuodá. Oslo, Uppsala ja Helssega universitehtat sáhtášedje váldot vuhtii maiddái rekrutterengáldun. Lávdegoddi lea cuiggodan čilgehusas mánga ášši, muhto mii fuomášahttit, ahte olles čilgehus illá váldá vuhtii omd. Oslo guovllu sámiid, sin gielalaš ja kultuvrralaš beroštumiid dahjege dan dutkanhistorjjálaččat ja -sosiologalaččat miellagiddevaš ášši, ahte Norgga stuorimus universitehtas Oslos eai šat gávdnoge vejolašvuodát oahppat sáme giela mange dásis (áibbas nuppe láhkai go Uppsalas ja Helssegis). Sámi allaskuvlla oainnus ovttasbargu sihke sáme guovlluid ásahusaiguin ja máttimus universitehtaiguin sáhtášii šaddat ávkin olles riikka dieđaeallimii ja studeantarekrutteremii.

Sámi allaskuvla deattuha ahte rekrutereren sámi oahpuide (studeanttat) ja sámi dutkandoaimmaide ja sámi oahpahussii berrejit vuoruhuvvot. Lávdegotti rekruterenárvalusat (LLS s 122) berrejit resulteret doaibmabijuide nu farga go vejolaš. Sámi akademijjas dáhpuhuvvá buolvvaid molsun ja vejolašvuodát sámi alitoahpu ja dutkama nannemii sáhttet gáržžiduvvot.

“8 Utviklingen av Samisk høgskole / Sámi allaskuvla mot en vitenskapelig høgskole” (s 111-117)

Sámi allaskuvla lea áidna alit oahppo- ja dutkanásahus mas lea sáme giella bargo- ja fágagiellan. Dát mearkaša ahte Sámi allaskuvla lea dehálaš giella- ja kulturhálddašeaddji Sámis ja Davviriikkain. Sámi allaskuvla doallá čadat fokusa eamiálbmotperspektiivii buot oahpuin. Sáme giella ja eamiálbmotperspektiiva leat dehálaš iešvuodát Sámi allaskuvllas. Ásahus – oktan Sámi Instituhtain (*Nordisk Samisk Institutt*) mii šattai allaskuvlla oassin 2005s - lea ceggejuvvon sámi giela ja kultuvrra buorrin, ja visot Sámi allaskuvlla resurssat mannet sámi doaimmaide.

Sámi servodat lea 1970-logu rájes bargan hukset sámi akademijja. Sámi allaskuvllas lea leamašan ulbmil šaddat dieđalaš allaskuvlan vuodđudeami rájes 1989. Dat bohtá ovdan maiddái allaskuvlla vuodđudeami čielggademiin (Hoëm utvalget, Nergård utvalget). Oktiičaskin Sámi Instituhtain lea departemeantta, Davviriikkaid Ministtarráđi ja Sámi allaskuvlla iežas strategalaš dokumeanttain ákkastallon lávkin dieđalaš allaskuvlla guvlui. NOKUTa akrediterema lánkaásahus 2010s (*Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning*) cakkai dan ovdáneami.

Sámi allaskuvla lea duhtavaš raportta ávžžuhusain spiehkastit NOKUT kvantitatiiva gáibádusain olahan dihtii dieđalaš allaskuvlla akrediterema Norgga vuogádagas. Allaskuvla áigu čuovvulit raportta ávžžuhusa šiehtadallat kriteriaid birra departemeanttain: “Utvalget anbefaler at disse kriteriene bestemmes i konsultasjon mellom departementet og Samisk høgsskole.” (LLS s 116.) Lávdegoddi lea unnán čilgen, maid dat mearkašivččii, jus Sámi allaskuvla šattašii dieđalaš allaskuvlan. Dát (“en videre utbygging av skolens fagtilbud”) eaktuda dan, ahte Sámi allaskuvla fágat ja resurssat lassánivčče, muhto kapihttala 8 eará osiin daddjo hui unnán das, mo dieđalaš Sámi allaskuvllas vuhttošedje eambo fágat. Dan dihtii berrešii dál juo álggahit plánen- ja čilgenbargu ovttas fágadepartemeanttain makkár doaimmaid Sámi allaskuvla berrešii vuoruhit ovddosguvlui ja makkár vejolašvuodaid dieđalaš allaskuvlastáhtus attášii.

Lávdegoddi ii leat árvoštallan Sámi allaskuvlla vejolašvuodaid šaddat eamiálbmotuniversitehtan. Lávdegotti mielde das leat ollu bealit mat eai vuos leat čielggaduvvon, nu go sáme giela geavaheapmi ásahusas ja ásahusa rolla sáme giela ovdáneami hárrái, go engelasgiella dalle livččii dominánta giella (LLS s. 30). Sámi allaskuvla mielas engelasgiella lea dieđusge dehálaš giella stuorra oasis eamiálbmotmáilmmis, muhto dasa lassin leat spánka- ja ruoššagielat áige guovdilát ollu eamiálbmogiidda. Sámi allaskuvlla mielas sáme giela bisuheapmi ásahusa deháleamos oahpahus- ja dutkangiellan lea prinsihpalaš eaktu ásahusa ovdáneapmi eamiálbmotuniversitehtan.

Sámi allaskuvlla ovdáneapmi sámi- ja eamiálbmotuniversitehtan lea leamašan ja lea ain allaskuvlla višuvdna. Vuodđu dákkár universitehta ceggemii leat sámegielat, sámi kultuvra ja sámiid, ja maiddá eará eamiálbmogiid historjjá ja vásáhusaid buorre dovdamuš. Sámi allaskuvllas lea nana gelbbolašvuohta namuhuvvon fágain ja fáttáin, fágaveaga stuorra oassi lea doavttergráda- ja professordásis. Dát soahpá oktii universitehta kvalitatiiva gáibádusaiguin. Šiehtadallamiin spiehkastaga birra kvantitatiiva gáibádusaid ektui evttohit ahte departemeanta gulahallá Sámi allaskuvllain maiddá sámi-/eamiálbmotuniversitehta stáhtusa birra. Dán oktavuodas Sámi allaskuvla háliida ahte Sámediggi bovdejuvvo mielde.

“9 Rollefordeling, samarbeid og koordinering” (s 118-127)

Oktiiheivehanlávdegoddi (*“Samordningsrådet for høyere utdanningsinstitusjoner med ansvar for samisk forskning og høyere utdanning”*) lea árvaluvvon. Dat livččii ávkálaš, jos fal dat šattašii duohta oktiiheiveheadjin iige duššefal ođđa hálddahaslaš dásin. Fertet muittuhit ahte Sámi allaskuvla lea áidna ásahus mas sámi dutkan lea *váldodoaibman* daid ásahusaid gaskkas maid lávdegoddi namuha. Buot eará ásahusain lea sámi dutkan duššefal oasáš olles doaibmaviidodagas. Dan dihtii lea lunddolaš ja dárbbalaš ahte Sámi allaskuvla oažžu guovddáš saji boahhtevaš dutkan- ja oahpahusoktiiheiveheamis. Sámi allaskuvlii lea seammá dárbbalaš oktiiheivehit oahpahus-fálaldagaid, dutkamiid ja prošeaktabargguid davviriikkalaš ásahusaiguin (nu go omd. Oulu universitehtain, Roavvenjárgga universitehtain ja Ubmi universitehtain) go Norgga beale ásahusaiguin maid lávdegoddi namuha 9. kapihttalis. Oktiiheiveheapmi nappo ii čoavdašuva dušše dainna ahte Norgga beallái ásahuvvošii oktiiheivehanorgána.

Mii fuomášahttit ahte sámi dutkama oktiiheiveheapmái gávdno Norgga dutkanráđđi, mas lea ee. Sámi dutkanprográmma, ja divvut gažaldaga ođđa ráđi rolla birra dán suorggis. Raportta evttohusa mielde oktiiheivehanlávdegoddi galgá oidnosii bidjat ja nannet ovttasbargopotensiála sámi máhttoservodagas (LLS s 125). Sámi allaskuvlla mielas mángga gažaldaga oktiiheivehanlávdegotti doaimmaid ja rolla birra fertejit čielggaduvvot:

- Oktiiheivehanlávdegoddi ii galgga šaddat liigeorgánan/liigeceahkkin ruhtadeami ja dutkama ja oahpahusa gaskii, daningo dat mielddisbuktá liigebyrokratiija.
- Sámi oahpahus ja dutkan rasttilda riikkaidrájái. Danin lea lunddolaš ahte ráđi birra gulahallojuvvo anjke davviriikkalaš dásis.
- Lea dárbu čielggadit mii livččii dán orgána mandáhtta ja váldi, mo dat spiehkastivččii eará doaibmi orgánain ja ráđiin, mot lávdegoddi galgá doaibmat ja ruhtaduvvot, ja makkár olmmošlaš resurssaid dat boahhtá gáibidit sámi ásahusain.
- Go dat áššit leat čielggaduvvon ja ruhtadeapmi lea sihkaraston, de Sámi allaskuvlla oainnu mielde lea lunddolaš ahte dákkár ráđi jođiheapmi berre biddjot Sámi allaskuvlii, čielgasit sámegiel máhtto- ja diehtoásahussii.

Sámi allaskuvla guorrasa maiddá dasa mii lea daddjon ollislaččat fágaidrasttideaddji ovttasbarggu birra ja riikkaidgaskasaš ovttasbarggu birra. Fertet goit muittuhit ahte hui moatti ásahusas lea sámi gielladutkan deahtalaččamus bargun. Sámi oktavuodain lea Sámi allaskuvlla dutkanbiras stuoris, muhto Norgga ja riikkaidgaskasaš oktavuodain dat lea uhci. Dát biras vuoruhá sámegiela. Lea dárbbalaš ahte sámegiela fágalaš vuoruhemait eai jávkka unnit oassin *“fágaidrasttideaddji”* ja *“riikkaidgaskasaš”* prošeavttaide, mat dán áiggi dávjá vuoruhuvvojit ruhtajuolludemiin ovdalii *“báikkálaš”* prošeavttaid. Butenschøn-lávdegoddi livččii galgan dáid beliid maid suokkardit. Ovttasbargu galgá nannet dutkama daid vuodđodárbbuid ektui mat servodagas leat iige geahnohuhttit iige biđget bargguid mat leat juo jođus. Daid beliid ferte árvvoštallat realisttalaččat.

Sámi allaskuvla atná čuoovvovaš ávžžuhusaid dehálažžan: “Nordisk samisk forskerskole”, “nordiske doktorgradskurs og forskerskoler” (LLS s 19). Vuoduštus Sámekonvenšuvna 27. Artihkkalii lea mávssolaš (“*fremme samarbeid mellom samiske og andre forskningsinstitusjoner i de enkelte land og over landegrensene*”, s 35). Sámi allaskuvla oaidná ahte lea dárbu buorebut čielggadit mo ávžžuhusaid duohtandahkat, ja váillaha raporttas eambo čielgehusaid dán birra.

Mii doarjut dan jurdaga ahte Sámediggi galgá beassat eanet váikkuhit dutkanvuoruhemiide go dál sáhhtá. Galgá muitit man stuora váikkuhanvejolašvuohta ráđđehusas lea sihke njuolgut ja departemeanttaid juolludemiid bokte Dutkanráđđái. Dasa lassin muhtun departemeanttat ieža ruhtadit sierranas dutkandoaimmaid.

Sámi allaskuvla váillaha eamiálbmotperspektiivva muhtun sajiin raporttas, ee. váillahit fuomášumi vuorrasiid (eng. *elders*) rollii sámi alit oahpahas ja dutkamis Sámi allaskuvla lea vuodđudeami rájes bargan ovttas eamiálbmot ásahusaiguin máilmmiviidosáččat. Allaskuvllas lea guhkes árbevierru vuorrasiid máhtu ja vásáhusaid geavaheamis. Miehtá eamiálbmotmáilmmi alitoahpu ásahusain leat sullasaš doaimmat.

Kapihttalis 4.3.3 mitaluvvo oalle detáljalaččat Eamiálbmotfierpmádaga birra, mii Norggas lei 1997-2001, muhto riikkaidgaskasaš dásis eamiálbmogat leat otná beaivái ollen oalle guhkás iežaset barggus nannet eamiálbmotservodagaid alit oahpu bokte. Sámi perspektiivvat leat vuhtiiváldon raporttas, muhto earet eará World Indigenous Nations Higher Education Consortium (WINHEC) galggašii oažžut eambo fuomášumi sámi dutkama ja oahpu oktavuodas. WINHEC goziha eamiálbmot oahpahusa ja dutkama kvalitehta.

WINHEC:as leat čielga ja hástaleaddji akrediterema gáibádusat (kvalitehta ja standárddat) eamiálbmotásahusaide miellahtun: WINHEC fokusere eamiálbmogiid alit oahpahussii ja eamiálbmotdutmii, eamiálbmogiid gielaid geavaheapmái ja oahpuid/dutkama eamiálbmot sisdollui. Sámi allaskuvla lea Eurohpa áidna eamiálbmotásahus mii lea deavdán WINHEC akrediterema gáibádusaid ja dan vuodul oačču WINHEC miellahttovuoda 2008s.

Loahppacealkka

Samisk høgskole håper at våre innspill er nyttige bidrag for departementet til videre arbeidet innen samisk utdanning og forskning. Vi håper på fortsatt god dialog med departementet og ønsker lykke til med videre arbeid.

Dearvvuodaiguin,

Jelena Porsanger
Sámi allaskuvlla rektor